

KATARZYNA PAWLIKOWSKA-ŁAGÓD¹, ANDRZEJ GRZYBOWSKI^{2,3}

Maria Starorypińska-Lewenstamowa (1890-1965) – okulistka pracująca w Warszawie i w Łodzi

Maria Starorypińska-Lewenstamowa (1890-1965) – ophthalmologist in Warsaw and Łódź

¹Katedra i Zakład Nauk Humanistycznych i Medycyny Społecznej, Międzywydziałowe Centrum Dydaktyczne, Uniwersytet Medyczny w Lublinie, katarzyna.lagod@umlub.pl

²Katedra Okulistyki, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Żołnierska 18, 10-561 Olsztyn

³Instytut Okulistycznych Badań Naukowych, ul. Mickiewicza 24 / 3B, 60-836 Poznań, Poland

Słowa kluczowe: Maria Starorypińska-Lewenstamowa, okulistyka, historia okulistyki

Key words: Maria Starorypińska-Lewenstamowa, ophthalmology, history of ophthalmology

Streszczenie

Celem pracy jest przybliżenie sylwetki Marii Starorypińskiej-Lewenstamowej (1890-1965). Była lekarzem okulistą, specjalizującym się w placówkach medycznych w Europie. Jej najważniejsze prace naukowe dotyczyły między innymi zmian barwnikowych oka, zmian gruczolanych naczyńki oraz rogówki, guzów podsiatkówkowych oraz zwyrodnienia plamki związanego z wiekiem.

Summary

The aim of the work is to present the biography and scientific achievements of Maria Starorypińska-Lewenstamowa (1890-1965). She was an ophthalmologist trained in different European medical centers. Her most important scientific works concerned eye tuberculosis, subretinal tumors and age-related macular degeneration.

Wstęp

Maria Starorypińska-Lewenstamowa była lekarzem okulistą. Specjalizowała się w kilku placówkach medycznych w Europie, w tym w Kijowie, w Warszawie oraz w Paryżu. Celem pracy jest przybliżenie sylwetki Marii Starorypińskiej-Lewenstamowej na podstawie zebranych materiałów biograficznych oraz analizy jej dorobku naukowego.

również analizę dostępnej literatury w postaci książek i czasopism naukowych.

Metodologia

W pracy zostały wykorzystane materiały archiwalne udostępnione przez Główną Bibliotekę Lekarską im. Stanisława Konopki w Warszawie. Przeprowadzono

Biografia

Maria Starorypińska-Lewenstamowa urodziła się 4 września 1890 roku we wsi Chodaki. Jej mężem był Ludomił Lewenstam (polski dziennikarz żydowskiego pochodzenia), z którym się rozwiódła. Posiadała dwóch synów: Kazimierza i Andrzeja. Studia lekarskie ukończyła w Lozannie w 1913, uzyskując stopień doktora medycyny. Uprawnienia wykonywania zawodu otrzymała 15 września 1915 roku na ówczesnym Cesarskim Uniwersytecie Charkowskim w Charkowie

[1]. W latach 1915-1919 specjalizowała się w okulistyce na oddziale ocznym Szpitala Związku Miast w Kijowie. W latach 1921-1924 pracowała jako laborantka, a w latach 1924-1931 jako starsza asystentka w Klinice Ocznej Uniwersytetu Warszawskiego [1]. W 1924 roku szkoliła się w Paryżu na oddziale Victora Moraxa (1866-1935), gdzie zajmowała się anatomią patologiczną oka [2, 3]. W 1931 roku pracowała też w dziale bakteriologii i wirusologii oka Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie [2, 3]. Tego też roku, przeniosła się do Łodzi, gdzie pełniła funkcję lekarza okulisty na Oddziale Ocznym Szpitala nr 1 [4]. Pracowała także w lecznictwie otwartym: Przychodni Pomocy Lekarskiej dla Urzędników Państwowych, przychodniach przeciwwjaglicznych, Przychodni Ubezpieczalni Społecznej, Przychodni Okulistycznej w Ciechocinku [1, 3]. Zmarła 12 lutego 1965 roku w Łodzi. Pochowana została na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

Analiza jej dorobku naukowego wskazuje, że opisywała przypadki znamion barwnikowych oka [5], zmian gruźliczych naczyńki [6] oraz rogówki [7], guzów podsiatkówkowych [8] oraz zwyrodnienia plamki związane z wiekiem [9].

Melanowski Władysław (1888-1974), słynny polski okulista i historyk okulistyki wspominał Starorypińską następującymi słowami:

„Praca jej zawsze była wysoce staranna, porady prze-myślane i żaden chory nie był traktowany banalnie” [4]. „(...) Była zawsze wzorem lekarza poważnie traktującego swe zadania i oddanego bez reszty swym obowiązkom” [3].

Spis rycin:

Ryc. 1 Maria Starorypińska-Lewenstamowa (1890-1965) [Źródło: Główna Biblioteka Lekarska im. Stanisława Konopki w Warszawie]

Bibliografia:

- [1] *Akta osobowe Marii Starorypińskiej-Lewenstamowej* udostępnione przez Główną Bibliotekę Lekarską im. Stanisława Konopki w Warszawie.
- [2] Melanowski Wł.: *Rys dziejów okulistyki w Polsce*. Warszawa 1948: 35.
- [3] Melanowski Wł.: *Dr med. Maria Starorypińska-Lewenstamowa (1890-1965)*. Klinika Oczna 1965, 35(3): 499.
- [4] Melanowski Wł.: *Dzieje okulistyki*. Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, Warszawa 1972: 384.
- [5] Starorypińska-Lewenstamowa M.: *Zespół znamion barwnikowych twarzy i wnętrza oka*. Klinika Oczna 1948, (18)1: 122.

Ryc. 1. Maria Starorypińska--Lewenstamowa (1890-1965)

[6] Starorypińska-Lewenstamowa M.: *Gruźliczak naczyńki leczony streptomycyną*, Klinika Oczna 1952, 22(3): 259.

[7] Starorypińska-Lewenstamowa M.: *Przypadek miąższowego gruźliczego zapalenia rogówki, leczony streptomycyną*, Klinika Oczna 1952, 22(3): 252.

[8] Starorypińska-Lewenstamowa M.: *Przypadek guza podsiatkówkowego, okrężnego u mężczyzn*, Klinika Oczna 1952, 22(3): 257.

[9] Starorypińska-Lewenstamowa M.: *Przypadek krążkowego zwyrodnienia plamki żółtej*, Klinika Oczna 1952, 22(3):255.

Spis prac Marii Starorypińskiej-Lewenstamowej:

- [1] *Zespół znamion barwnikowych twarzy i wnętrza oka*. Klinika Oczna 1948, (18)1: 122.
- [2] *Gruźliczak naczyńki leczony streptomycyną*. Klinika Oczna 1952, 22(3): 259.
- [3] *Przypadek guza podsiatkówkowego, okrężnego u mężczyzn*. Klinika Oczna 1952, 22(3): 257.
- [4] *Przypadek krążkowego zwyrodnienia plamki żółtej*. Klinika Oczna 1952, 22(3):255.
- [5] *Przypadek miąższowego gruźliczego zapalenia rogówki, leczony streptomycyną*. Klinika Oczna 1952, 22(3): 252.